

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO FINANSIJA/
FINANSIJA I TREZORA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
И ТРЕЗОРА

BOSNIA AND HERCEGOVINA
MINISTRY OF FINANCE
AND TREASURY

CENTRALNA/SREDIŠNJA HARMONIZACIJSKA JEDINICA
ЦЕНТРАЛНА ХАРМОНИЗАЦИЈСКА ЈЕДИНИЦА

ГОДИШЊИ КОНСОЛИДОВАНИ ИЗВЈЕШТАЈ
ИНТЕРНЕ РЕВИЗИЈЕ
ЗА
2013. ГОДИНУ

Сарајево, март 2014. године

1. Увод

Централна хармонизацијска јединица Министарства финансија и трезора БиХ обавезна је, у складу са одредбама члана 25. Закона о интерној ревизији институција БиХ ("Службени гласник БиХ", број 27/08), да припреми Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије.

Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије даје основне податке о систему интерне ревизије у институцијама БиХ и податке о обављеним интерним ревизијама јединица за интерну ревизију у институцијама БиХ.

Систем интерне ревизије је дио система јавне интерне финансијске контроле (*PIFC – Public Internal Financial Control*) који је развила Европска комисија и који има за циљ да земљама у процесу придруживања ЕУ, пружи помоћ у разумјевању и примјени добро развијених и ефективних система интерне контроле.

Систем интерне ревизије у институцијама БиХ, поред Закона о интерној ревизији институција Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, бр. 27/08 и 32/12) дефинише и Стратегија за провођење јавне интерне финансијске контроле у институцијама Босне и Херцеговине коју је Савјет министара Босне и Херцеговине је, на својој 110. сједници одржаној 30.12.2009. године, усвојио, која, између осталог предвиђа развој децентрализоване интерне ревизије у институцијама БиХ. Посебан акценат у Стратегији, ставља се на модалитете успостављања организационе структуре јединица интерне ревизије руководећи се принципом економске оправданости и водећи рачуна о трошковној ефективности укупног контролног оквира у институцијама БиХ.

Важан сегмент система интерне ревизије у јавном сектору БиХ представља Координациони одбор Централних јединица за хармонизацију. То тијело је успостављено на основу члана 2. став (13) и члана 28. став (2) Закона о интерној ревизији институција Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, бр. 27/08 и 32/12), Закона о финансирању институција БиХ („Службени гласник БиХ“, број 42/12), члана 6. Одлуке Народне скупштине Републике Српске, број: 01-1012/10 („Службени гласник РС“, број: 72/10) и члана 6. Закона о интерној ревизији у јавном сектору Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, број: 47/08).

Координациони одбор Централних јединица за хармонизацију (КО ЦЈХ), чине руководиоци Централне хармонизацијске јединице Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине, Централне јединице за хармонизацију Федерације Босне и Херцеговине и Централне јединице за хармонизацију Републике Српске.

У наставку дајемо преглед стања законодавног оквира интерне ревизије у институцијама БиХ и препоруке у извјештајима интерне ревизије који су сачињени током извјештајног периода.

2. Централна хармонизацијска јединица Министарства финансија и трезора БиХ - ЦХЈ

Обавеза Босне и Херцеговине на пољу интерне ревизије утврђена је чланом 90. Споразума о стабилизацији и придруживању између европских заједница и њихових држава чланица и Босне и Херцеговине, у дијелу под називом „Сарадња у подручју ревизије и финансијске контроле“ (*"Службени гласник БиХ-Међународни уговори"*, број 10/08).

У складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ (*"Службени гласник БиХ"*, бр. 27/08 и 32/12), Споразумом о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица и БиХ (*"Службени гласник БиХ-Међународни уговори"*, број 10/08), Законом о министарствима и другим тијелима управе БиХ (*"Службени гласник БиХ"*, број 5/03, 42/03, 26/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 и 103/09), а на основу Одлуке Савјета министара БиХ, број 113/09 (*"Службени гласник БиХ"*, број 44/09) успостављена је Централна хармонизацијска јединица Министарства финансија и трезора БиХ – ЦХЈ, која у складу са наведеним прописима има обавезу да успостави и развија систем унутрашње финансијске контроле у институцијама Босне и Херцеговине, а као посебан сегмент овог система да успостави систем и структуру интерне ревизије у институцијама БиХ.

Савјет министара БиХ је у јулу мјесецу 2010. године именовao директора и замјеника директора ЦХЈ. Такође, Савјет министара БиХ је, на приједлог ЦХЈ у септембру мјесецу 2010. године, на својој 133. сједници, усвојио Правилник о унутрашњој организацији ЦХЈ. ЦХЈ у складу са усвојеним Правилником о унутрашњој организацији закључно са 31.12.2013. године, у свом је саставу имала запослено укупно 7 особа, укључујући директора и замјеника директора.

ПИФЦ концепт, концепт подршке увођењу јавне интерне финансијске контроле у Босни и Херцеговини (*енг. PIFC – Public Internal Financial Control*), чине три елемента:

- финансијско управљање и контрола,
- интерна ревизија и
- централна хармонизацијска јединица.

Подршку увођењу јавне интерне финансијске контроле у Босни и Херцеговини пружила је и Европска унија кроз Пројекат ПИФЦ који је финансиран из средстава ИПА фондова подршке Босни и Херцеговини. Пројектом је пружена подршка институцијама БиХ за увођење и развој система интерне ревизије (*ИР*) и система финансијског управљања и контроле (*ФУК*) заснованих на добрим праксама у државама чланицама ЕУ, као и на искуствима из других држава које испуњавају обавезе везане за процесе приступања чланству у ЕУ. Тренутно је у току реализација Пројекта СПФМ (*енг. SPFM - Strengthening Public Financial Management*) који има за циљ допринос реформисаној и ефикасној јавној управи у Босни и Херцеговини, која је у стању да подржи процес интеграције земље у ЕУ, јачање капацитета државних и ентитетских управа у пољу креирања

политика и координације, као и у подручју контроле и управљања јавним финансијама.

ЦХЈ је кроз Пројекат ПИФЦ остварила користи које се прије свега огледају у добијеној техничкој помоћи, која је обезбјеђена кроз Координациони одбор Централних јединица за хармонизацију - КО ЦХЈ. Пројекат је реализован кроз два сегмента и то кроз сегмент интерне ревизије и кроз сегмент финансијског управљања и контроле. Од Пројекта СПФМ се прије свега очекују користи у области унапређења система ФУК-а, те приближавања модела који се користе као и искустава, земаља у окружењу, али и у свијету, у области сертификације интерних ревизора и континуираној професионалној едукацији.

Сваки од нивоа власти је, кроз своју централну хармонизацијску јединицу, документе које је КО ЦХЈ одобрио, даље разрађивао и припремао, прилагођавајући оквирне документе својим потребама. Оваквим координисаним приступом постигнута је унифицираност у приступу прописима методолошког типа из области интерне ревизије.

Централна хармонизацијска јединица Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине, у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ, овлашћена је за развој, руковођење и координацију интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине. У складу са надлежностима дефинисаним Законом о интерној ревизији институција БиХ, ЦХЈ је у досадашњем постојању реализовала како сlijеди:

- a) Припрему приједлога за измјене Закона о интерној ревизији у институцијама Босне и Херцеговине, након усаглашавања у Координационом одбору ЦХЈ;
ЦХЈ је припремила нацрт Закона о измјенама Закона о интерној ревизији институција БиХ, којим су створене квалитетне законске претпоставке за успостављање ефикасног и економичног система интерне ревизије у институцијама БиХ. Закон је након усвајања објављен у Службеном гласнику БиХ, број 32/12.
Овом допуном законског рјешења дефинисано је вршење функције интерне ревизије у институцијама БиХ на начин да се обезбједи ефикасније и рационалније успостављање јединица интерне ревизије, које ће онемогућити успостављање непотребно великог броја јединица интерне ревизије, већ да се са мањим бројем јединица које ће, у складу са различитим критеријумима груписања и испуњености услова, омогућити покривеност интерном ревизијом више организационо и ресорно сродних институција, а што за резултат има и значајан материјални ефекат у смислу негомилања нерационалног броја извршилаца и трошкова који би се тако произвели. Овом измјеном омогућено је успостављање једне јединице интерне ревизије која ће вршити интерну ревизију у више организационо или ресорно сродних институција, у складу са принципима дефинисаним Законом.
- b) Припрему и имплементацију програма обуке и сертификавање интерних ревизора институција Босне и Херцеговине, након усаглашавања програма обуке у Координационом одбору ЦХЈ;
До сада је извршена обука особља које ради на пословима интерне ревизије и финансијског управљања и контроле, у институцијама БиХ, Републике Српске и Федерације БиХ, кроз Пројекат ПИФЦ који је финансиран од стране ЕУ. Различити нивои обука су пружени за различите полазнике из различитих области. Обуке за интерне ревизоре су настављене и кроз актуелни Пројекат СПФМ.

Координациони одбор централних хармонизацијских јединица (КО ЦХЈ) формирао је Радну групу која је припремила приједлог Програма едукације интерних ревизора. Даље предстоје активности КО ЦХЈ и све три ЦХЈ на проналажењу одговарајућег модела и програма едукације интерних ревизора у јавном сектору. У ову активност укључен је и Пројекат кроз пружање помоћи на истраживању модалитета који се примјењују у другим земљама, а све у циљу проналаска најоптималнијег рјешења. Паралелно са овим активностима ЦХЈ МФТ БиХ припрема се за евентуалну израду документа којим би се регулисала ова област у институцијама БиХ, с обзиром да је то законска обавеза ЦХЈ.

- с) Усвајање и имплементацију стандарда за интерну ревизију у институцијама БиХ и Кодекса професионалне етике за интерне ревизоре, након усаглашавања у Координационом одбору ЦХЈ;

Стандарде интерне ревизије, заједно са методологијом рада интерне ревизије у институцијама БиХ, ЦХЈ је објавила у Приручнику за интерну ревизију са стандардима интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 82/11). Ови документи се темеље на оквирним документима одобреним од КО ЦХЈ.

Стандарди за рад интерних ревизора заснивају се на Међународним стандардима за професионалну праксу интерне ревизије, на начин како је то дефинисано Законом о интерној ревизији институција БиХ. Наведени стандарди су дјелимично прилагођени потребама јавног сектора и чине их: Стандарди карактеристика / атрибутивни стандарди, Стандарди извођења / радни стандарди и Стандарди имплементације / стандарди спровођења.

- д) Усвајање и имплементацију радне методологије интерне ревизије, након усаглашавања у Координационом одбору ЦХЈ;

Поред Приручника, након усаглашавања оквирних докумената на КО ЦХЈ, ЦХЈ је за потребе интерне ревизије у институцијама БиХ припремила и објавила текст Повеље интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 82/11) и Кодекс професионалне етике за интерне ревизоре у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 82/11), као дио радне методологије за интерну ревизију у институцијама БиХ. Такође, ЦХЈ је објавила и текст Споразума о вршењу функције интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 73/12).

Повељом интерне ревизије уређује се општи приступ интерне ревизије, сврха и циљ, независност, улога и дјелокруг интерне ревизије, одговорност руководиоца јединице за интерну ревизију/интерног ревизора, као и овлаштења приступа документацији, кадровима и физичкој имовини која је релевантна за обављање ангажовања, те се дефинише обим активности интерне ревизије, извјештавање и поступци у случају идентификовања индикатора преваре.

Етички кодекс је документ неопходан и прикладан за професију интерне ревизије која се заснива на повјерењу у објективном увјеравању о управљању ризиком, системима контроле и руковођењу.

У циљу стварања услова за провођење Закона и подзаконских аката, ЦХЈ је припремила и објавила текст Споразума о вршењу функције интерне ревизије у институцијама БиХ којим се регулишу међусобна права и обавезе јединице интерне ревизије које су наведеним прописима задужене за вршење функције интерне ревизије у више институција и институције у којој та јединица пружа услугу интерне ревизије.

e) Усвајање и имплементацију Стратегије развоја интерне ревизије у јавном сектору након усаглашавања у Координационом одбору ЦЈХ;
Стратегију за провођење јавне интерне финансијске контроле у институцијама Босне и Херцеговине усвојио је Савјет министара Босне и Херцеговине на својој 110. сједници која је одржана 30.12.2009. године. У току је њена имплементација.

f) Давање сагласности на правилнике о систематизацији организација које успостављају јединице интерне ревизије у дијелу који се односи за интерну ревизију;

ЦЈХ је у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ објавила Одлуку о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 49/12) и Правилник о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 81/12) чиме су испуњени сви услови за давање сагласности на правилнике о систематизацији институција које успостављају јединице интерне ревизије, у дијелу који се односи на интерну ревизију. Након анализа које су рађене од стране ЦЈХ и разматрања материјала и приједлога достављених од експерата Пројекта ПИФЦ за израду оптималне структуре интерне ревизије у институцијама БиХ, објављена је Одлука о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ и Правилник о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ. Овим документима дефинисан је начин успостављања децентрализованог модела интерне ревизије у институцијама БиХ, као и обавезе институција на успостављању јединица интерне ревизије.

ЦЈХ у складу са Законом о интерној ревизији даје сагласност на измјене и допуне правилника о унутрашњој организацији институција које су у обавези да успоставе јединицу интерне ревизије у складу са наведеним прописима. Захтјев за добијање сагласности доставило је 16 од укупно 17 институција које су то биле обавезне учинити. ЦЈХ је у складу са својом законском обавезом размотрила све пристигле захтјеве, те на оне који нису били комплетни и усаглашени са наведеним прописима, дала одређене препоруке и сугестије. Након извршених корекција и уградње датих препорука, ЦЈХ је дала сагласност на достављене правилнике.

Непредузимање неопходних активности на успостављању функције интерне ревизије у институцијама БиХ, од стране Министарства безбједности БиХ, као једине институције која није доставила захтјев за добијање сагласности за успостављање јединица интерне ревизије, директно утиче на кашњење у имплементацији ПИФЦ-а у институцијама БиХ, што индиректно узрокује кашњење у испуњавању обавеза које је Босна и Херцеговина преузела.

g) Координацију рада јединица интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине и успостављање веза са државним и међународним институцијама на подручју интерне ревизије;

Тренутно је функционално успостављена јединица интерне ревизије у 9 институција. ЦЈХ у складу са својом улогом обезбјеђује равноправан приступ методологији и примјени прописа из области интерне ревизије свим јединицама интерне ревизије, те координира рад интерних ревизора на терену и извјештава о њиховом раду кроз Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије.

- h) Давање сагласности на избор руководиоца Јединице за интерну ревизију и на успостављање Одбора за интерну ревизију;
ЦХЈ је објављивањем Одлуке о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ и Правилника о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ дефинисала критеријуме за издавање сагласности. Закључно са 31.12.2013. године ЦХЈ је запримила 2 захтјева за добијање сагласности за именовање руководиоца јединица интерне ревизије на која је у предвиђеном року дала своју сагласност. Очекујемо да ће у наредном периоду, након примјене Одлуке о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ и Правилника о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ, и расписивања конкурса за руководиоце јединица интерне ревизије институције доћи до додатног броја захтјева по овом основу.
- i) Сарадњу са Канцеларијом за ревизију институција Босне и Херцеговине у циљу остваривања ефикасне и дјелотворне интерне и екстерне ревизије;
Постоје услови за оперативну сарадња између интерних и екстерних ревизора кроз примјену ИНТОСАИ и ИССАИ смјерница и стандарда, а које је Координациони одбор врховних ревизорских институција објавио кроз Одлуку о преузимању оквира међународних стандарда врховних ревизорских институција – ИССАИ оквира у БиХ ("Службени гласник БИХ", број 38/11), а чију примјену сугерише и ЦХЈ интерним ревизорима кроз Приручник за интерну ревизију са стандардима интерне ревизије у институцијама БиХ.
- ј) Надзор над имплементацијом свих примјенљивих регулатива за интерну ревизију од стране јединица за интерну ревизију;
Надзор над примјеном регулатива за интерну ревизију ЦХЈ обезбјеђује се кроз годишње извјештаје јединица интерне ревизије и интерних ревизора, а који служе као основ за израду Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије. Надзор се врши и кроз извјештавање у складу са методологијом одобреном од ЦХЈ, као и кроз давање сагласности и мишљења ЦХЈ у вези са захтјевима интерне ревизије, те кроз одобравања додатака Приручнику.
- к) Рјешавање неслагања у мишљењима, по захтјеву и потреби, између руководиоца интерне ревизије и руководиоца организације;
У досадашњој фази развоја система интерне ревизије није било захтјева за рјешавањем сукоба руководиоца јединица интерне ревизије и руководиоца организације.

Поред напријед наведених активности, ЦХЈ је у складу са Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ и Правилником о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ, а у сарадњи са струковним удружењима: Удружењем интерних ревизора у БиХ –Сарајево и Удружењем интерних ревизора из Бањалуке, у циљу издавања мишљења вршила процјену и провјеру, у складу са дефинисаним критеријумима за сваки од пристиглих захтјева, те је закључно са 31.12.2013. године издала укупно 19 позитивних мишљења о прихватљивости сертификата овлашћених интерних ревизора у смислу квалификованости за обављање послова из области интерне ревизије у институцијама БиХ

3. Законодавни оквир и основ за припрему Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије у институцијама БиХ

Интерна ревизија, у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ, као и у складу са дефиницијом из усвојених стандарда интерне ревизије, представља независно, објективно увјеравање и консултантску активност креирану с циљем да се дода вриједност и унаприједи пословање организације. Она помаже организацији да оствари своје циљеве обезбјеђујући систематичан, дисциплинован приступ оцјени и побољшању ефикасности управљања ризиком, контролама и процесима управљања.

Закон о интерној ревизији институција БиХ, у члану 25., прописује обавезу припремања годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије. Централна хармонизацијска јединица Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине (ЦХЈ) овлашћена је да на основу годишњих извјештаја примљених од руководиоца интерне ревизије, припреми годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије.

Након одобрења министра финансија и трезора Босне и Херцеговине извјештај се, ради упознавања са проблематиком интерне ревизије, доставља Савјету министара Босне и Херцеговине.

Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије даје сажете информације о броју обављених интерних ревизија, датим препорукама, те о статусу имплементације препорука садржаних у извјештајима о интерној ревизији, а на основу извјештаја које су јединице за интерну ревизију доставиле ЦХЈ.

Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије у институцијама БиХ сачињен је у формату који је припремила ЦХЈ.

ЦХЈ је за потребе интерне ревизије у институцијама БиХ сачинила и објавила методолошке документе, који су неопходни за квалитетан рад и развој функције интерне ревизије у институцијама БиХ. Ови документи уважавају оквирне документе усвојене на Координационом одбору централних хармонизацијских јединица (КО ЦХЈ).

Методологију и законодавни основ за функционисање интерне ревизије у институцијама БиХ чине:

1. Етички кодекс / Кодекс професионалне етике интерних ревизора ("*Службени гласник БиХ*", број 82/11) садржи начела и правила којих су се дужни придржавати интерни ревизори како би у обављању својих задатака били независни, објективни и поштени. Поред тога интерни ревизори морају да се непрестано усавршавају с циљем унапрјеђења квалитета рада.

2. Повеља интерне ревизије ("Службени гласник БиХ", број 82/11) уређује општи приступ интерне ревизије, сврху и циљ, независност, улогу и дјелокруг интерне ревизије, одговорност руководиоца јединице за интерну ревизију/интерног ревизора, као и овлаштења приступа документацији, кадровима и физичкој имовини која је релевантна за обављање ангажовања, те дефинише обим активности интерне ревизије, извјештавање и поступке у случају идентификовања индикатора преваре.
3. Приручник за интерну ревизију са стандардима интерне ревизије ("Службени гласник БиХ", број 82/11) дефинише методологију рада и обављања интерне ревизије у институцијама/буџетским корисницима који се финансирају из буџетских средстава институција БиХ, а у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ. Приручник помаже у усвајању стручне терминологије, разумијевању и прихватању ревизорских техника које ће у свом раду примјењивати интерни ревизори у институцијама БиХ. Приручник је прилагођен пракси јавног сектора.

Приручник је урађен у складу са међународним стандардима интерне ревизије и у складу са стеченим искуствима у оквиру Пројекта ПИФЦ, које су одржане у сарадњи са експертима Пројекта, ангажованом од стране Европске комисије у циљу пружања подршке увођењу система јавне интерне финансијске контроле у БиХ.

Стандарди интерне ревизије саставни су дио Приручника. Обликовани су тако да их цјелокупна професија интерне ревизије може користити у свим организацијама / институцијама у којима раде интерни ревизори.

Поред објављених стандарда интерне ревизије, интерни ревизори у свом раду користе и друге акте (правилнике, процедуре, смјернице и сл.), али и друге стандарде и смјернице који су примјењиви за рад интерних ревизора, као што су то поједине ИНТОСАИ и ИССАИ смјернице и стандарди, а које је Координациони одбор врховних ревизорских институција објавио кроз Одлуку о преузимању оквира међународних стандарда врховних ревизорских институција – ИССАИ оквира у БиХ ("Службени гласник БиХ", број 38/11).

Поред ових докумената, објављени су и сљедећи документи значајни за вршење функције интерне ревизије у институцијама БиХ:

- Закон о измјенама Закона о интерној ревизији институција Босне и Херцеговине, објављен у "Службеном гласнику БиХ", број 32/12;
- Одлука о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине, објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 49/12;
- Правилник о запошљавању интерних ревизора у институцијама Босне и Херцеговине, објављен у "Службеном гласнику БиХ", број 81/12 и
- Споразум о вршењу функције интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине, објављен у "Службеном гласнику БиХ", број 73/12.

Законом о интерној ревизији институција БиХ, Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ и Правилником о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ, дефинисане су институције које треба да успоставе јединице интерне ревизије, као и начин и рокови за успостављање функције интерне ревизије у институцијама БиХ. Предметном Одлуком предвиђено је успостављање укупно 17 јединица интерне ревизије, које би на тај начин вршиле функцију интерне ревизије у институцијама БиХ.

Институције на које се односе наведене одредбе, тј. институције које требају успоставити јединице интерне ревизије, биле су обавезне да у року од 180 дана од објављивања Одлуке покрену активност за добијање сагласности ЦХЈ кроз подношење захтјева на измјену правилника о унутрашњој организацији и систематизацији базираног на Закону о интерној ревизији институција БиХ.

Крајњи рок за ову активност је истекао. Своју обавезу о предузимању активности за успостављање функције интерне ревизије није испунило Министарство безбједности БиХ као једина од 17 институција које су то биле у обавези учинити.

Подсјећамо да је увођење система интерне ревизије обавеза Босне и Херцеговине, која је утврђена Споразумом о стабилизацији и придруживању између европских заједница и њихових држава чланица, с једне стране и БиХ, с друге стране ("Службени гласник БИХ", број 10/08).

Непровођењем дефинисаних активности од стране Министарства безбједности БиХ, доводи се у питање даља динамика и начин успостављања система интерне ревизије у институцијама БиХ, као и поштовање рокова за испуњавање преузетих обавеза.

4. Консолидовани извјештај о интерној ревизији по ревизорским извјештајима за 2013. годину

4.1. Подаци о извршеним интерним ревизијама у току 2013. године

ЦЈХ је на основу годишњих извјештаја добијених од руководиоца и особља интерне ревизије, припремила Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије. Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије даје сажете информације о датим препорукама интерне ревизије и њиме су обухваћене најзначајније активности везане за интерну ревизију у институцијама БиХ.

У извјештајном периоду, интерна ревизија вршена је у складу са одобреном и објављеном методологијом интерне ревизије, стандардима интерне ревизије и стеченим искуствима интерних ревизора.

Интерна ревизија је са 31.12.2013. године функционално и кадровски успостављена, у складу са важећим прописима, у 5 институција БиХ и то у:

- Министарству финансија и тезора БиХ,
- Министарству иностраних послова БиХ,
- Министарству одбране БиХ,
- Министарству правде БиХ и
- Дирекцији за координацију полицијских тијела.

Надлежност сваке од 17 јединица интерне ревизије институција БиХ, које треба да се успоставе, дефинисана је Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ. Овом Одлуком дефинисано је и да Централна јединица за интерну ревизију МФТ БиХ врши функцију интерне ревизије у: Министарству финансија и трезора БиХ, Агенцији за државну службу Босне и Херцеговине, Агенцији за јавне набавке Босне и Херцеговине, Агенцији за осигурање у Босни и Херцеговини, Агенцији за статистику Босне и Херцеговине, Архиву Босне и Херцеговине, Генералном секретаријату Савјета министара БиХ, Дирекцији за европске интеграције, Дирекцији за економско планирање БиХ, Канцеларији координатора за реформу јавне управе, Меморијалном центар Сребреница – Поточари, Одбору државне службе за жалбе, Предсједништву БиХ, Канцеларији за законодавство и Централној хармонизацијској јединици МФТ БиХ.

До сада су у оквиру Централне јединице за интерну ревизију МФТ БиХ, поред Министарства финансија и трезора БиХ потписане Повеље интерне ревизије и Споразуми о вршењу функције интерне ревизије и са Генералним секретаријатом Савјета министара БиХ, Агенцијом за статистику БиХ и Дирекцијом за европске интеграције БиХ. У преосталих 10 институција, у којима функцију интерне ревизије врши ова јединица интерне ревизије, нису окончане активности око потписивања Споразума с обзиром да те институције нису биле обухваћене Стратешким и Годишњим плановима рада Централне јединице за интерну ревизију МФТ БиХ.

У извјештајном периоду, у складу са усвојеним плановима, ова јединица интерне ревизије вршила је интерне ревизије у Министарству финансија и трезора БиХ и Генералном секретаријату Савјета министара БиХ. Детаљи о обављеним интерним ревизијама дати су у табеларним прегледима.

Јединица интерне ревизије успостављена при Министарству правде БиХ надлежна је за вршење функције интерне ревизије у: Министарству правде Босне и Херцеговине, Правобранилаштву Босне и Херцеговине, Јединици за имплементацију пројекта изградње Завода за извршење санкција притвора и других мјера БиХ, Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине, Суду Босне и Херцеговине, Тужилаштву Босне и Херцеговине и Уставном суду Босне и Херцеговине.

У извјештајном периоду ова јединица је вршила интерне ревизије у Министарству правде БиХ.

Поред ових 5 институција интерна ревизија је, закључно са 31.12.2013. године успостављена и у :

- Управи за индиректно опорезивање БиХ и
- Министарству за људска права и избјеглице.

На пословима интерне ревизије у ових 7 јединица тренутно је запослено 12 интерних ревизора¹. У извјештајном периоду је број јединица интерне ревизије повећан са 5 јединица интерне ревизије на 7 јединица интерне ревизије. У институцијама БиХ предвиђено је успостављање укупно 17 јединица интерне ревизије, што значи да је до сада успостављено око 40 % од предвиђеног броја јединица интерне ревизије у институцијама БиХ. У складу са повећањем броја јединица интерне ревизије дошло је и до одређеног повећања броја интерних ревизора. Раст броја интерних ревизора још увијек није на потребном нивоу и не прати адекватно раст броја јединица интерне ревизије што доводи до претпоставке да је ријеч о раној фази успостављања јединица интерне ревизије, тако да је дошло до повећања броја интерних ревизора са 10, колико их је било у претходном извјештајном периоду, на свега 12 интерних ревизора у институцијама БиХ, запослених на дан 31.12.2013. године.

Свака од 5 наведених јединице интерне ревизије, имала је обавезу да у складу са чл. 15. и 19. Закона о интерној ревизији институција БиХ, достави годишњи извјештај који је основ за израду Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије у институцијама БиХ.

¹ Интерна ревизија која егзистира у Министарству иностраних послова БиХ, успостављена је као Уред за ревизију који једним својим дијелом обавља послове интерне ревизије, а другим послове инспектората за конзуларне послове у МИП-у. Овдје је третиран дио који се бави интерном ревизијом у смислу Закона о интерној ревизији институција БиХ. У току су измјене Правилника о унутрашњој организацији МИП-а.

Све ове јединице интерне ревизије су у складу са законским обавезама сачиниле Стратешке (трогодишње) планове и на основу њих, у складу са процјеном ризика и одговарајуће Годишње планове рада интерне ревизије. Такође, припремљене су и усвојене Повеље интерне ревизије, а интерни ревизори су се у свом раду придржавали одредаба Етичког кодекса интерних ревизора. Извјештаји интерне ревизије рађени су у складу са методологијом дефинисаном у Приручнику за интерну ревизију са стандардима интерне ревизије.

Током 2013. године јединице интерне ревизије у институцијама БиХ сачинила је укупно 45 извјештаја интерне ревизије, што је 97,8% од укупно планираних ревизија стратешким и годишњим плановима.

Структура сачињених извјештаја дата је у сљедећем табеларном прегледу:

Р. бр.	Назив	Потписана Повеља ИР	Сарадња са екстрном ревизијом	Рад и документи ИР коришћени и доступан особљу Канцеларије за ревизију институција БиХ	Донесен Стратешки план ИР	Донесен Годишњи план ИР (ГП ИР)	Планиран број ревизија у ГП ИР	Реализован број ревизија из ГП ИР	Накнадне и <i>ad hoc</i> ревизије	Извршење Годишњег плана ИР у %
1.	Централна јединица за интерну ревизију МФТ БиХ	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	13	13	4	100
1.1	<i>Министарство финансија и трезора БиХ</i>	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	10	10	4	100
1.2	<i>Генерални секретаријат СМБиХ</i>	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	3	3	-	100
2.	ЈИР Министарство иностраних послова БиХ	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	15	15	1	100
3.	ЈИР Министарство правде БиХ	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	6	6	2	100
4.	ЈИР Министарство одбране БиХ	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	7	6	-	85,7
5.	ЈИР Дирекција за координацију полицијских тијела	ДА	ДА	-	ДА	ДА	5	5	-	100
	УКУПНО	-	-	-	-	-	46	45		97,8

Напомена: ЈИР – Јединица интерне ревизије.

У извјештајном периоду, у сачињених 45 извјештаја интерне ревизије дата је 161 препорука интерне ревизије.

Генерално, највећи број препорука које су интерни ревизори дали у извјештајном периоду односи се на препоруке везане за:

- унапређење система вођења рачуноводствено - књиговодствених евиденција о основним средствима и готовини,
- унапређења у систему планирања и
- унапређења у области јавних набавки.

Подаци по институцијама, о броју сачињених извјештаја интерне ревизије, броју интерних ревизора и датих препорука, у извјештајном периоду, дати су у сљедећим табеларним прегледима:

Р. бр.	Назив	Број запослених у интерној ревизији	Број коначних извјештаја интерне ревизије	Број датих препорука интерне ревизије	Теме обухваћене извјештајима интерне ревизије
1.1	Министарство финансија и трезора БиХ – Централна јединица за интерну ревизију МФТ БиХ	4*	Укупно 10 извјештаја, од чега 6 редовних ревизија и 4 накнадне ревизије.	У оквиру обављених 10 редовних ревизија дата је 31 препорука.	Програми прекограничне сарадње, Надзор над примјеном Одлуке о висини, начину и поступку остваривања права на накнаду за пријевоз на посао и пријевоз са посла у институцијама БиХ, ИТ-апликација за управљање јавним дугом, Управљање јавним приходима, Уговорене услуге, Управљања јавним инвестицијама и координације међународне економске помоћи Благајничко пословање, Службена путовања, Јавне набавке и Планирање и извршење буџета и “Накнадне ревизије.”.
1.2	Генерални секретаријат СМ - Централна јединица за интерну ревизију МФТ БиХ		Укупно 3 извјештаја. Сва 3 извјештаја се односе на редовне ревизије. Накнадне ревизије ће бити вршене у наредном извјештајном периоду.	У оквиру обављене 3 редовне ревизије дата су 22 препоруке.	Накнаде трошкова запослених, Јавне набавке и Уговорене и друге посебне услуге

2.	Министарство иностраних послова БиХ	2	Укупно 15 извјештаја, од чега 14 редовних ревизија, 1 накнадна ревизија.	У оквиру обављених 14 редовних ревизија дато је 40 препорука.	Обрачун и исплате плата и накнада у сједишту МИП-а БиХ, Управљање имовином-стална средства у МИП-а БиХ, Управљање готовином у сједишту МИП-а БиХ, Процеси јавних набавки, Расходи -путни трошкови у сједишту МИП-а БиХ , Расходи - уговорене услуге у сједишту МИП-а-, Употреба службених возила у сједишту МИП-а БиХ , Ревизија увођења електронског система управљања документима, Расходи - трошкови одржавања објеката и опреме у сједишту МИП-а БиХ, Расходи -унајмљивање простора и опреме у сједишту МИП-а БиХ.
3.	Министарство правде БиХ	1	Укупно 6 извјештаја, Ових 6 извјештаја се односи на редовне ревизије и 2 накнадне ревизије.	У оквиру обављених ревизија дато је укупно 17 препорука.	Планирања буџета, Употреба службених аутомобила, Систем службених путовања, Систем јавних набавки, Обрачун плата, Унајмљивање простора, опреме и текућег одржавања и Управљање готовином.
4.	Министарство одбране БиХ	2	Укупно 6 редовних интерних ревизија.	У оквиру обављених ревизија дато је 37 Препорука.	Примјена канцеларијског пословања, Усаглашеност исказаних обавеза и потраживања према правним лицима, Евидентирање и књижење исказаних вишкова и мањкова из пописа, Накнаде за трошкове службеног путовања у иностранству, Примјена Инструкције о располагању, прометовању и правдању бонова за гориво, Евидентирање потраживања по основу исплаћених аконтација, осталих потраживања од физичких лица и потраживања средстава за рефундације накнада за боловање и Накнадне ревизије.
5.	Дирекција за координацију полицијских тијела	1	Укупно 5 извјештаја, Ових 5 извјештаја се односи на редовне ревизије	У оквиру обављених ревизија дато је 14 препорука.	Ревизија система јавних набавки и система управљања и подршке, Ревизија финансијских извјештаја и усклађености пословања Дирекције (бруто плате и накнаде, накнаде трошкова запослених и путних трошкова, издаци за употребу службених возила: одржавање возила, оправка возила , издаци за гориво и регистрацију возила)
УКУПНО		10	45	161	
Напомена: * Број људи јединице интерне ревизије односи се на број извршилаца конкретне јединице за потребе Јединице за све институције из њихове надлежности.					

Степен реализације препорука интерне ревизије по институцијама:

Р. бр.	Назив	Број датих препорука интерне ревизије	Број реализованих препорука интерне ревизије	Број нереализованих препорука интерне ревизије	Број препорука интерне ревизије којима није истекао рок за реализацију	Дјелимично реализоване препоруке ИР	Коментар
1.	Министарство финансија и трезора БиХ	53	25	1	26	1	-
2.	Министарство иностраних послова БиХ	40	33	3	-	4	-
3.	Министарство правде БиХ	17	2	1	14		-
4.	Министарство одбране БиХ	37	9	8	9	11	-
5.	Дирекција за координацију полицијских тијела	14	9	-	5	-	-
	УКУПНО	161	78	13	70		

Из свега наведеног можемо констатовати да је у досадашњем развоју система интерне ревизије у институцијама БиХ учињен значајан напредак у којем се јасно осликавају контуре овог подсистема.

Функција интерне ревизије у институцијама БиХ јасно је дефинисана и утемељена у Закону о интерној ревизији институција БиХ и у једнообразној и усаглашеној методологији рада за интерне ревизоре, која укључује и стандарде интерне ревизије, а која је припремљена и објављена од стране ЦХЈ у складу са међународним стандардима интерне ревизије.

Начин организације јединица интерне ревизије у институцијама БиХ базиран је на принципима 3Е (економичност, ефективност и ефикасност), са јасно дефинисаним надлежностима јединица интерне ревизије у погледу вршења функције интерне ревизије, у институцијама БиХ.

Етичким кодексом интерних ревизора у институцијама БиХ и Повељом интерне ревизије дефинисана су основна начела и односи пружаоца услуга - интерних ревизора и руководиоца јединица интерне ревизије, с једне стране и корисника услуга интерне ревизије – менаџмента институција, с друге стране.

Услови за запошљавање интерних ревизора и руководиоца јединица интерне ревизије у институцијама БиХ темеље се на истовјетним општим и додатним условима за запошљавање интерних ревизора у свакој од институција БиХ. Сви запослени интерни ревизори у институцијама БиХ испуњавају услове прописане Законом о интерној ревизији институција БиХ и Правилником о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ. Такође, у систему интерне ревизије институција БиХ омогућено је поштовање принципа "иста плата за исти или сличан посао", а који подразумева да ће запослени у

институцијама Босне и Херцеговине који обављају исте или сличне послове примати исту основну плату, односно да ће се радна мјеста из различитих институција Босне и Херцеговине на којима се обављају слични послови сврстати у исти платни разред. Управо таква су радна мјеста интерних ревизора и руководиоца јединица интерне ревизије.

Свих 7 до сада успостављених јединица интерне ревизије у институцијама БиХ успостављено је у складу са Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ.

У наредном периоду, 2014. и 2015. године очекује се даље оперативно и функционално јачање система интерне ревизије у институцијама БиХ и то прије свега кроз функционално успостављање преосталих 10 јединица интерне ревизије. Успостављање јединица интерне ревизије и њихово квалитетно кадровско попуњавање је неопходан услов за даљи напредак у развоју и унапређивању овог система.

Годишњи консолидовани извјештај интерне ревизије за 2013. годину дао је поред прегледа стања законодавног оквира интерне ревизије у институцијама БиХ и кумулативне податке о извршеним интерним ревизијама у извјештајном периоду. Ефекти интерне ревизије који су обухваћени консолидованим извјештајем, огледају се у квантитету и квалитету препорука које дају јединице интерне ревизије у смислу унапређења функционисања институција. Такође, ефекти интерне ревизије огледају се и у оствареном напретку у успостављању и доградњи система јавне интерне финансијске контроле и интерне ревизије, као и квалитету савјетодавних услуга које интерна ревизија пружа менаџменту институције.

Интерна ревизија у институцијама БиХ почела је да даје своје резултате, а што се огледа у реализацији датих препорука и унапређењу система финансијског управљања и контроле у институцијама које имају успостављену функцију интерне ревизије. У будућем периоду очекује се даљи напредак у овој области, како кроз повећање обима и квалитета ревизорских извјештаја, тако и кроз даље успостављање и јачање система интерне ревизије и њених капацитета. Реално је очекивати да ће у току 2014. и 2015. године доћи и до стварања услова за оперативно успостављање већег броја јединица интерне ревизије, које ће дјеловати у складу са законским и подзаконским прописима којима се уређује ова област.

Међутим, додатни ефекти интерне ревизије зависиће умногоме од степена и брзине успостављања структуре интерне ревизије у институцијама БиХ, с једне стране, али и од спремности менаџмента и интерних ревизора за даљи напредак на развоју ове функције у институцијама БиХ.

Из свега изнесеног у овом Извјештају, примјетно је да је у претходном периоду учињен додатни напредак у успостављању и развоју система интерне ревизије, који се огледа у објављивању и примјени прописа којима се дефинише систем интерне ревизије, с једне стране, али и у вршењу интерних ревизија у институцијама БиХ, с друге стране.

4.2. Закључци Савјета министара БиХ

Савјет министара БиХ је, приликом разматрања Годишњег консолидованог извјештаја интерне ревизије за 2012. годину, на својој 50. сједници, која је одржана 21.05.2013. године, усвојио сљедеће закључке:

- Задужује се ЦХЈ да настави са активностима на успостављању система интерне ревизије у институцијама БиХ у складу са одредбама Закона о интерној ревизији у институцијама БиХ, како би се у 2013. - 2014. години успоставила структура интерне ревизије у институцијама БиХ, те да се у складу са инструкцијама МФТ БиХ за израду ДОБ-а у буџетским захтјевима за 2014. годину планирају потребна средства за те намјене;
- Задужује се ЦХЈ и институције БиХ које по основу дефинисаних критеријума имају обавезу да успоставе јединицу интерне ревизије да, у координацији са ЦХЈ, предузму потребне активности у вези са провођењем Одлуке о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама Босне и Херцеговине, (*"Службеном гласнику БиХ"*, број 49/12) и Правилника о запошљавању интерних ревизора у институцијама Босне и Херцеговине, (*"Службени гласник БиХ"*, број 81/12), како би се кроз припрему одговарајућих измјена постојећих правилника о унутрашњој организацији, створили услови за кадровско попуњавање структуре интерне ревизије у институцијама БиХ.

У вези са усвојеним закључцима Савјета министара БиХ, Централна хармонизацијска јединица МФТ БиХ (ЦХЈ) је, у складу са својим надлежностима и капацитетима наставила са активним ангажманом на реализацији започетих активностима око успостављању и развоја система интерне ревизије у институцијама БиХ. То се прије свега огледа у доношењу неопходних прописа којима је уређена ову област, али и у праћење активности интерне ревизије и институција БиХ у оквиру којих су давале сагласности на измјене правилника о унутрашњој организацији институција у дијелу који се односи на интерну ревизију. Наравно, ЦХЈ је у склопу својих надлежности предузимала и друге активности везане за реализацију наведених закључака Савјета министара, те је тако давала стручна мишљења институцијама БиХ везано за област интерне ревизије, вршила верификацију сертификата интерних ревизора те давала сагласност на именовања руководиоца јединица интерне ревизије. Значајни документи из области интерне ревизије, који се односе на реализацију закључака Савјета министара су: Одлука о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ и Правилник о запошљавању интерних ревизора у институцијама БиХ.

Примјена и провођење ових докумената је актуелно и у овом извјештајном периоду. У вези са тим потребно је навести податак да је ЦХЈ примила 16 од укупно очекиваних 17 захтјева за усаглашавање правилника о унутрашњој организацији. Сви ови захтјеви и приједлози правилника су детаљно размотрени, у смислу њихове усаглашености са важећим прописима којима је регулисана ова област. Након што су правилници усаглашени са наведеним прописима, ЦХЈ је дала, у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ, своју сагласност чиме су обезбјеђени услови за наставак процедуре измјене појединачних правилника о унутрашњој организацији, у дијелу кој се односи на интерну ревизију.

Своју обавезу о покретању активности и успостављања функције интерне ревизије и поред усвојених закључака Савјета министара и ургенција ЦХЈ, још увијек није испунило Министарство безбједности БиХ, које се оглушило о своје обавезе по овом питању. Овакав поступак Министарства безбједности БиХ, који се огледа у неиспуњавању обавеза, доводи цјелокупан систем интерне ревизије у незавидан положај и успорава његов даљи развој те води ка кашњењу у испуњавању обавеза које је Босна и Херцеговина преузела на свом европском путу.

Активности на успостављању јединица интерне ревизије и њиховог кадровског попуњавања већ су започете и увелико зависе од става и активности менаџмента институција, њихових буџета и одобреног плана запошљавања.

Број: 01-1/02-1-16-7-19-10/14

Сарајево, 21.03. 2014. године

ДИРЕКТОР

Ранко Шакота, с.р.